

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	--	---

Tartalom. A lelkipásztor jogi helyzete. Gondos. — A lelkész és községi jegyző. B—y. — T á r c z a. Hymnus responso-rius. I. S. — A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz. Kiss Ferencz. — K ö z ü g y e i n k. Hajdú-nánási örömháng. — i — s. — Egyházmegyéink életéből. A bihari ev. ref. egyházmegye közgyűlése. Körösvölgyi. — Nekrológ. Lengyel András 1815—1890. Egy lelkész társ. — Különfélék. — Szerk. posta. — Hirdetések.

A lelkipásztor jogi helyzete.

I.

Mikor az 1881. évi zsinatra készített előmunkálatok az egyházmegyékhez beküldettek: a nagy-bányai egyházmegye is felterjesztette véleményét az egyházkerületre. Ezen vélemény nyomtatásban is megjelent néhai Czelder Márton Figyelőjében a 178. és következő lapokon. Egyéb észrevételek között a 127. §-nál ezen megjegyzést teszi: „a lelkipásztor állása nincs úgy körvonaloza az egyházban, a mint az ügy fontossága kívánná. Míg a legnagyobb gond van fordítva arra, mit követel az egyház a lelkipásztortól: addig arról alig van említés, hát a lelkipásztor iránt micsoda kötelességgel tartozik az egyház stb.?”

Ez a zsinat előtt történt.

Érdekes volna az illetékes egyházi körök zsinat utáni nyilatkozatait megismertetni, de hát én, kerülve a hosszas értekezést, csak egyet ragadok meg. A derék Ráczy Károly a „Szabad Egyház“ ez évi negyedik számában a 29-ik lapon ezt írja: „Pap és tanító nálunk vogelfrei. Ezt a tény-körülményt bátorodom a jövő zsinat figyelmébe ajánlani s csak annyiért esedezni a jövő zsinat tagjaihoz, hogy míg a debreczeni zsinat százával alkotta a §§ okat a lelkész fékentartására, leigázására, önérzetének békókba szorítására, — alkosson a jövő zsinat a lelkipásztorok és tanítók védelmére csak egyetlenegy §-t.“

Közelebb meg néhai Osváth Lajos nádudvari lelkész

küzdelseit rajzolván, a nekrológiró ezen becses lapok f. évi 15-ik számában azt mondja, hogy ellenében ezzel érveltek: „mi fizetünk, mi rendelkezünk stb.“

Az efféle nyilatkozatok világos bizonyosságai annak, hogy a zsinat a mint anyagilag, úgy jogilag sem teremtett a papságnak jobb helyzetet, a mit pedig erősen reménylett. Oka volt reá. Papságunk tehát, talán nem tévedek, ha azt állítom, jogi helyzetével nincs megelégedve, — és méltán! Mennyi keserűséget, megaláztatást kell a lelkipásztornak a jelenlegi rendszer mellett elviselni, mennyi önző érdekre, rosszakaratra szemet hunyni, mennyi szép tervet elhallgatni, vagy agyonnyomtatni engedni, — ha az ember úgy nem akar járni, mint a jobb sorsra érdemes szegény Czelder, — a jó Isten tudja. Mert nem kell ám a lelkipásztornak hanyagnak, erkölcstelennek ienni, csak ne járja úgy, mint az egyház hatalmasságai kívánják, csak ne keresse önérzetének letapodásával a mások kegyét, — jaj neki, jobb lett volna vakon születnie! Ezt a keserű igazságot különben, hála a jó Istennek! nem magamon tapasztaltam, de megvalósulva láttam igen sok egyház kebelében, midőn mint meglehetősen fiatal pap az esperessel egyházlátogatási körúton voltam. Ennek végeztével látván sok helyen, igen derék lelkipásztortársaimmal szemben, az egyháztagok égre kiáltó igazságtalanságát, méltánytalanságát, arra a nyilatkozatra fakadtam: nagyon bánom, hogy ilyen alaposan megismertem a mi egyházi autonomiánkat. Szép az távolról, szép az könyvben, az ifjú rajong érte, — de valóságban?! — — — Hogy a papság ezen nyomott, alárendelt vagy szolgai állapotának a hivatalos tevékenységre, buzgóságra és az egyház virágzására káros hatása van, arról könnyű volna értekezéseket írni. Ugyan, hogy kormányozzon jól az a kormányos, kinek szilárd állása nincs? Ugyan mibe vesse meg a lábát az, ki a levegőben lebeg? A jelen viszonyok között a lelkipásztornak az egyházkormányzatban való részvétele annyi gyöt-

relemmel jár, hogy óhajtandó volna, ha attól végképen visszavonulva, egyedül az ígehirdetés mezején forgolódnék.

Gondos.

A lelkész és községi jegyző.

A felett vitázni, mint némelyek tenni szeretik, hogy az anyakönyvek vezetését meghagyja-e az állam a lelkészek kezében, vagy idő multával más közegekre bízva azt, — nagyon akadémikus értékű dolog, s plane nekünk lelkészeknek felszínre erőszakolni ezt a kérdést, — bizonyos mértékben ügyetlenség is. (Sit venia verbo!)

Hanem inkább azt figyeljük meg, hogy mit tartanak rólunk, anyakönyvvezetőkről némely hatósági közegek s azon sértő vádatokat útasítsuk inkább vissza, miket itt és ott, a nyilvánosság terén szemünkre vetnek.

Igy például a „Községi Közlöny“ mult évi egyik számában a vezérezikk írója azt mondja: „kétszeresen föl hívjuk a jegyzői kar figyelmét azon körülményre, hogy az anyakönyvvezetők által átadott (sorozási) kivonatok adatainak helyességét az anyakönyvek közvetlen s személyes megtekintése alapján tegyék ellenőrzésük tárgyává . . . mert általában ismeretes az a nagyfokú hanyagság, mely számos helyen az anyakönyvek vezetése körül nyilvánul. Ezen, sokszor családok existenciáját megsemmisítő, sőt megdöbbentően a családjogba ütköző hanyagság, kiváló óvatosságra utalja a községi jegyzői kart, mert köztudomású a papság „ne bánts virág“ helyzete . . . stb.“

Ime tehát az országos jegyzői egyesület hivatalos közlönye szemünkre hányja, sőt arcunkba vágja a súlyos vádat, hogy megdöbbentő hanyagsággal kezeljük az anyakönyveket s annyira nem megbízható sorozási adatokat szoktunk kiadni, hogy leghelyesebben fog eljárni a községi jegyző, ha maga személyesen és közvetlen megtekintés alapján ellenőrzendi adataink helyességét!

A „Községi Közlöny“ egyébiránt állandó harcot folytat a papsággal, azaz hogy folytatna, ha nekünk is kedvünk volna szembe állani vele. A községi jegyzők bizonyos része dühöng a „papi reverenda“, a „papi gög“ ellen, — és ha e Közlönyből kellene következtetést vonnunk a községi jegyzői kar közszellemére, azt kellene mondanunk, hogy a jegyzői kar hadi lábbon áll a lelkészi karral. Szinte nevetséges, midőn a községi ügykezelés példatárában, egy tárgyalási jegyzőkönyv azt adja elő, hogy X. lelkész felhevült állapotban megsértette Y. korcsmá-

rost s ezért X. úr — tekintve értelmiségét — elmarasztaltatott 10 frt bírságban s nem fizetés esetére egy napi elzárásban. Általában az illető cikkíró papíron busás elégtételt vesz magának a „papi dölyf“ ellen.

A falusi lelkésznek az anyakönyvezésből kifolyólag állandó hivatalos összeköttetése van a községi jegyzővel s szinte kikerülhetetlen, hogy némi félreértések ne keletkezzenek a két hivatal között. Különösen az 1877. évi XX. t. cz. 230. §-a (a kiskorúak anyakönyvi kivonata) sok viszálykodásra adhat okot és alkalmat, különösen oly községekben, hol a jegyző ellenlábasa a papnak.

A falusi lelkész azonban nemcsak mint anyakönyvvezető képez botránykövet egynémelyik jegyző szemében, hanem mint községi képviseleti tag is. Alig van olyan község, hol a lelkész be ne választanak a községi képviselő testület tagjai közé. — Ezen minőségében már a lelkész értelmi súlya nagy horderővel bír a helyi közigazgatás mérlegében s azt egyensúlyozni váltig igyekeznek némely jegyző urak.

Erre ugyan azt szokták mondani, hogy a lelkész maradjon pusztán az egyházi ügyek mellett, ne avatkozzék a község polgári ügykezelésébe s akkor nincs összeütközése a jegyzővel s előjárókkal. Hát akkor legjobb lesz az egyházi igazgatásáról, anyakönyvezésről is lemondanunk, mert ezek miatt is támadhatnak összeütközések, — sőt le kellene mondanunk az iskolaügyről is, mert itt meg a tanítói kar érzi magát mélyen elnyomva és megalázva általunk!

Szegény falusi lelkész! kit papi reverendádért gyűlöl a községi jegyző, a tanító, kinek polgári jogod annyi sem lehetne, mint a legutolsó zsellérnek, kit községházából, iskolából kidobni szeretnének némely jó urak, ugyan hagynának-e annyi helyet számodra, hova fejed lehajthadnád?!

Csak hogy még nem vagyunk annyira, hál' Istennek, hogy polgári jogainkról, iskolai autonómiánkról a mások kedvéért lemondjunk s becsületesen betöltött posztionkat feladjuk, csak azért, hogy néhány jóakaróinknak szívességet tegyünk.

És ide akarunk concludálni jelen cikkünkkel. Ne emlegessük mi az anyakönyv kezelésével járó terheket s ne akarjuk elhítni magunkkal, hogy az anyakönyv miatt nem jut elég időnk a gyülekezet lelki gondozására. Végezzük mi csak híven a lelkészi hivatalhoz kötött kötelességeinket és így az anyakönyvezést is, nem hiszem, hogy lehetne valaha olyan államkormány, mely e fontos családjogi intézményt a megbízható lelkészi kar kezéből kivenni akarná!

B—y.

Tárcza.

Hymnus responsorius.

I.

„Scis te lassum? Scis languentem?
Luctu contristaris?
Audi: „Veni, veniensque
Pace perfruaris.““

II.

Notas habet, quas agnorim
Istum consecutus?
R. „Manus, plantae cruentatae
Cruentatum latus.“

I.

„Érzed, ernyedsz? Érzed, lankadsz?
S gyász epeszti lelked?
„Hallod a szót: „„Jer hozzám és
Örök békéd' nyerted.““

II.

Ha megyek, hogy ismerem meg,
Hogy talállok jelre?
„Keze, lába vérbefagyva,
Oldalán sebezve.“

III.

Ecquid portat pro corona,
Quae monarchas ornat?
R. „Diadema, sed spinarum
Frontem hanc adornat.“

IV.

Sin obnitar, sin attingam,
Qui remunerabit?
„Luctus, fletus ac laborum
Largitatem dabit“.

V.

Sin obstrictus adhaerebo:
Quis in fine status?
„Viae meta, luctus fuga
Labor exantlatus.“

VI.

Si receptum supplicassem:
Votum exaudiret?
„Quanquam coelum, quanquam terra
In ruinam iret.“

VII.

Persistentem, perluctantem
Certus est beare?
„Vates quisque, martyr, virgo,
Angelus testare!“

Egy görög ker. hymnus után latinul (Mr. Mason Neale: Hymns ancient and modern-ből) és angolul Gladstone, magyarul: Névtelen.

III.

Van-e dísze, koronája,
Mint egyéb királynak?
„Koronája? Van tövisből
Drága homlokának.“

IV.

S hogyha küzdök s célra tartok:
Mi jutalma ennek?
„Béred leszen gyász és jajjok
S végtelen keservek.“

V.

És ha vele végig küzdtem:
Mi lesz sorsom végre?
„Élted vége, gyászod vége
S lelki-testi béke.“

VI.

És ha kérem, hogy vegyen fel:
Elfogad-é engem?
„Bár a föld és bár a menny is
Összeroskad menten.“

VII.

És a harcznak, küzdelemnek
Lészen-é pálmája?
„Halld, mit zeng a szentek, szűzek,
S vértanúknak szája.“

A Zrinyiász, mint keresztyén műéposz.

(Folytatás.)

A Zrinyiászt irodalomtörténetíróink egyhangúlag a legmagasb rendű compositiónak tartják epikai irodalmunkban, mert, mint Salamon F. mondja: „a költői compositiók nagyságát első sorban az alapeszméknek az erkölcsi világot minél nagyobb mérvben magába ölelése határozza el“¹⁾; már pedig a Zrinyiász úgy kiinduláspontjában, mint egész kivitelében elannyira az erkölcsi világrenden, mint alapon, épül fel, hogy ha azt kivennők alóla, összedőlne az egész alkotmány s lelketlen száraz krónikává törpülne.

Alapeszméje egészen a felsőbb erkölcsi világba van helyezve: a magyar nemzet bünei kihívják Isten büntetését, miért is Isten rábocsátja büntető ostorul a törököt, de az erényre ébredt nemzet a megpróbáltatás után, mintegy önmegváltás által kegyelmet talál Istennél, ki erre büntetése vessejét eltöri s kimondja a török vesztét.

Mint látható, a haza és a vallás, a kard és a kereszt elválaszthatatlanul olvadnak egybe ez alapeszmében s míg ez egyfelől az eseménynek magasabb erkölcsi, egyetemes érdeket kölcsönöz, másfelől történetileg is igazolt. A mélyreható költői lélek az eseményeknek belső kapesait ragadja meg s a küzdő feleket egyetemes erkölcsi eszme hordozóiként tünteti fel. Mert valóban ama megénekelt harczban a magyar és a török

nem annyira mint nemzet állottak egymással szemben, hanem a kereszt és a félhold, a keresztyénség és az izlám vívta egymással döntő csatáját.

A török nemzetiséget alig ismert, általán véve mint mohamedán folytatá a pusztító harczot az ellen, a mi nem az; nemzetisége, politikája fölolvadt vallásos intézményeiben, s a mint magát igazhivőnek nevezte és nem töröknek, úgy ellenfeleinél sem nézett nemzetiségre, hanem egyformán hitetlen volt előtte minden keresztyén.

Ezzel szembe a magyar nemzet is egyetemes eszmét állított, s midőn kardot fogott, úgy volt meggyőződve, hogy nem csak tűzhelyéért, hazájáért, királyáért harczol, hanem hogy egy fensőbb eszme: a keresztyénség szolgálatában s érdekében ontja vérért. Egész Európa tudta, hogy Magyarország a keresztyénség védpaizsa a mohamedanismus ellen s Hunyadi János óta a törökkel folytatott harczainak mindig vallásos jellege volt, a mint ennek élénk érzetében Zrinyi nyíltan mondja is katonáinak:

„Mindenfélől ránk néz az nagy keresztyénség,
Mi vitéz kezünkön van minden reménység!“ (V. 24.)²⁾
Radivoj is így szól Deli Vidhez az álomjelenetben:
Míg Isten akarta, Deli Vid, én éltem,
De keresztyén hitért most halált szenvedtem“. (IX. 92.).

²⁾ Alapul az újabb, Abafi-féle kritikátlan kiadás helyett a Kazinczy G. — Toldy-féle szöveget használtam. (Ujabb Nemzeti Könyvtár. 2-ik folyam. Pest. Emich G. 1853.). Az idézetek ebből vannak véve. A római szám az éneket, az arab a versszakot jelzi.

¹⁾ Arany János. Koszorú. 1863. 436 l.

A költő tehát igazolva van történelmileg is, midőn két szomszéd nép harcát két egymással küzdő világnézet és erkölcsi eszme viselőjévé magasztosította, a nélkül, hogy a hazafias indokok legkevésbé is háttérbe szoríttatnának. A harc ép úgy folyt a Krisztus nevéért, mint a haza megmentésére s a vallásos és hazafias indokok egyformán előtérben állottak. De minthogy egy várnak magában véve nem túlnagy jelentőségű ostromát pusztán hazafias indokok epikai magaslatra nem emelhetik: a költő kitűnő öntudatossággal és tapintattal Szigetet úgy tünteti fel, mint az ostromolt keresztyénség bástyáját, melyhez van kötve nemcsak a haza, hanem a kereszt sorsa is, melynek, ha szinte maga elpusztul is, missiója feltartóztatni az izlámot, hogy a keresztyénség meg legyen mentve. Így fűződik egy egyszerű vár ostromához egyetemes érdek s lesznek annak hősei magasabb erkölcsi eszme bajnokaivá! Vagyis, a mint Toldy mondja: „e tisztán történelmi s korlátolt következményű eseményt Zrinyi biztos műérzékkel epopoeai tárgygyá magasztja az által, hogy azt egy, az egész nemzetre kiható erkölcsi nagy eszme kifejezőjévé teszi“.³⁾

Lássuk most már, miként valósítja meg költőnk e célját, mint domborodik ki az époszban a belé rejtett vallásos erkölcsi alapeszme s mint indokolja az események megindulását, folyamát s bevezetését ez erkölcsi mag?

Kiss Ferencz,
ev. ref. segédlelkész.

(Folyt. köv.)

Közügyeink.

Hajdú-nánási örömhang.

(Vége.)

Fájdalom! a nemes ősök, nemes utódainak nevét, legnagyobb részben, sűrű homály takarja el szemeink elől, a régiebb időből; egyet tudunk csak, hogy a népesség fokozódott növekedésével, fokozatosan növekedett azoknak száma is, kik az egyház és iskolák iránti lelkesedést folytonosan táplálni s a lelohadástól megóvni hagyományos szent kötelességüknek ismerték, s hogy ezeknek véréből származhattak, ezeknek lehetnek nemes hajtásai az újabb és legújabb kor azon oszlop-embeirei, kik a haladó kor intő szózatát megértve, lázas tevékenységgel működtek, lankadást nem ismerő buzgósággal hatottak, alkottak és gyarapítottak, hogy fényre derüljön az egyház és iskolai élet; hogy midőn az önkény uralma a politikai téren a szabadság fájának kidöntésére emelte fel irtó fejszét, a romboló erőszak ellenében megvédve legyen az egyház, védetlen maradjanak az iskolák, mint hivatásszerű ápolói az emberség ama legdrágább három kincsének: az egyenlőség, a szabadság, a testvériségnek — egyet tudunk csak, hogy az elhunyt ősök magos röptű szellemének kisugárzó ereje munkálkodott az újabb kor embereiben is akkor, midőn az alapvető elődök adományát amaz ezer köblös tagbirtokkal gyarapította, mely 32 év óta szolgál a népnevelés és gymnasiumi oktatás szent és magasztos céljának előmozdítására, — s most a legújabb kor amaz intező férfaiiban, kik az évenként fizetendő 2500 frttal biztosították továbbra gymnasiumunknak kétszázados életét; egyet tudunk csak, hogy a

³⁾ Irod. tört. 4-ik kiadás. 80 l.

nagy ősök tiszteletre méltó, egyház és iskolák iránti szeretete szállott örökségül azon utódokra, kik több mint hatezer forintot rakosgattak lassanként össze, hogy az apát vesztett árvák s a sors csapásai alatt roskadozó szegény szülék gyermekeire nézve is lehetővé tétessék a tanulás, az év legzordonabb szakában is; — hogy ezeknek, a még sírjokban is tiszteletre méltó ősöknek, hálás tiszteletre méltó unokái a Csohány Jánosok, a Nagy Sándorok, a Takács Klárák, a Pálfiak, a Soós Sárak, kik egy-egy kis vagyont tettek fel áldozatul a nevelés oltárára, hogy el ne vesszen a nép, mivelhogy nincsen tudománya!

E nemes unokák nagy része is sírban nyugszik már; de én és velem együtt mindenki letörölheti az utánok hullatott bánatkönyveket, mert meghalva csak testök van: lelkök, szellemök él és élni fog! mi megnyugvással tekinthetünk a jövőbe, hogy az „erős szívláng, az elszántság hatalma és az érzakarat“ a szívverén megváltott egyház és iskolák érdekében ezutánra is mindent, de mindent meg fog tenni!

De állapodjunk meg egy kissé! hogy a nagyok között is kimagasló alak, a hitbuzgó református, a nagy iskola-barát Soós Gábort, mintegy pihent lélekkel szemlélhessük!

Soós Gábor! van-e közöttünk csak egy is, ki e nevet ne ismerné? s ismervé, tisztelettel nem hajlanék meg előtte? Soós Gábort, ki egy hosszú félszázadon keresztül nemcsak ott volt mindig az egyház és iskolák szent ügyéért küzdők sorában, hanem vezetője, lelke volt azon kised seregnek, mely fogadást tett, hogy egyházának Istenén kívül mást imádni soha nem fog; fogadást tett, hogy iskoláinknak fel kell virulnia, — hogy égő szerelmének lángjával tüzet gerjeszzen a szívekben az egyház és iskolák iránt, melyeknek sülyedése, sülyedése egyszersmind imádott magyar hazánknak is, — emlékedése pedig zálog és kezesség, hogy hazánk „ezredéves fokának — új ezredév nem árt“; — Soós Gábort, a ki míg csak szavának fegyverével küzdhetett, őseinknek ama szent öröksége az egyház és iskolákért: kész volt az önkényuralom rablánczait is hordozni, a nélkül, hogy újabb küzdelemtől visszaretent volna; Soós Gábort, a ki midőn már testi ereje megtört s gyenge lett a küzdők vezérletére, életének összes keresményét: százegyszer forintot adott át, hogy úgy szélesebb körben, mint szűkebb hazánk, szeretett városunkban is biztos alapját vesse meg az oly nagyfontosságú középtanodai oktatásnak s így lelket öntsön belénk a további küzdelemre; és hogy egyszersmind megkönnyítve legyen nemcsak a tulajdonképeni küzdők terhe, hanem hogy azok vállaira se nehezedjék újabb teher, a kiknek érdekében a küzdelem foly!!

De nem beszélek én tovább arról, kire oly találóan illenek Fáy Andrásnak az érdemről mondott ama szavai: „Te átallasz magadról beszélni, pirulsz dicsértetésed hallani, — futod a zajos javallást, — futod a kevély csörtetést, s csak a szelid alázatosság meghitt barátjának neked“ — s kinek egész életfolyamatát ha megtekintjük, önkéntelenül ajkunkra vesszük a költő szavait:

„Hódol az érdemnek, s nem tudja, nem érzi magát;”

Mást, ha dicsérnek örül, más ha dicséri pirul!“ annyit azonban legyen szabad mégis elmondanom a nagy Eötvössel, hogy: „szép, dicső egy látvány oly férfiú képe, ki anyagi önösségtől szabadon, egy magas célnak áldozó életét, — ki életének egész erejét egy célra irányozva, dicső példája azon

férfiúi állhatatosságnak és kitűrésnek, melynek a tudomány minden haladását köszönheti“.

Jól tudtuk és jól tudjuk még most is, hogy e férfiú, míg e földön jár, maga-magának legszebb jutalma; — de mégis a hálátlanság szégyenérzete nélkül nem tehattük azt, hogy iskolánknak e nagy jótevőjét, nem megjutalmazni ugyan, de legalább a hálás elismerés némi csekély bizonyítékával kitüntetni ne igyekezzünk, hogy annak, ki maga készített magának halhatatlanságot, mi is ne törekedjünk életet adni még halála után is, egy szerény bár, de az ő nemes alakjára híven emlékeztető azon olajba festett arckép által, melynek leleplezési ünnepére önöket az egyháztanács elnökségének meghívni szerencséje volt, és a melyet ezennel van szerencsénk a t. hallgatóságnak bemutatni!

Visszás dolognak tetszhetik talán, hogy élő embernek ekként emeltünk emléket, de hát jól esett szívünknek, hogy nagy jótevőnk előtt, még életében tehesünk biznyságot azon háláról, melynek szent tüze keblünkben irányában lobog; jól esett szívünknek megbizonyítani, hogy kiváló gondot fordítunk arra, miszerint a tisztelet és hála szent érzése átplántálva legyen az utánunk következő nemzedékbe is, — hogy soha nem szabad feledni a legkésőbb jövőnek sem azt, ki félszázadon keresztül csak azért munkálkodott, hogy a jövőt teljesen biztosítsa.

És most innepelt férfiú! engedd meg nékem, hogy a szívrendezte ezen egyszerű ünnepélyen, buzgó imámban kérjem reád az Istennek áldó kegyelmét, a ki minékünk tégedet adott; hogy könyörögve kérjem Istenünket, miszerint téged még sok éven keresztül tartson meg; hogy láthasd az általad elvetett nemes magvaknak nemcsak kikelését, hanem viruló fává növekedését is; hogy támasszon nekünk, hozzád hasonló jótevőket ezutánra is, — erőseket a hitben s az iskolák iránti égő szerelemben; hogy legyenek tisztességesek azok, melyek a mi városunk és egyházunk felől hirdettetnek az időknek végezetéig!

Mi pedig, kik itt jelen vagyunk, tudjuk meg, hogy valódi érdemet nem a zajlás, hanem a csendes jótékonyság szerez számunkra! Tanulja meg a zsenge ifjúság, hogy hazánk és nemzetünk egész jövője az iskoláktól függ, s hogy épen ezért a hála legszentebb érzetével kell viseltetnie mindazok iránt, kik az iskolákat virágzó helyzetbe juttatni éltek legszentebb feladatának ismerték, — s hogy közelebb, e mi nánási iskolánk növendékei is, csak egyházunk és a haza jövője nagyságáért könyörögnek, midőn kéri Isten, hogy adjon minékünk Soós Gáborokat, s most midőn ez ünnepélyen kívánjuk, hogy: éljen! sokáig éljen Soós Gábor!

H.-Nánás, 1890. márcz. 31.

—i—s.

Egyházmegyénk életéből.

A bihari ev. reform. egyházmegye közgyűlése.

A bihari ev. ref. egyházmegye f. hó 10. s 11-ik napjain tartá N.-Váradon ez évi első közgyűlését nt. Szabó Károly esperes és nsgos Ritoók Zsigmond segéd-gondnok urak elnöklete alatt.

A szokottnál is érdekesebb tette ezen közgyűlést több igen fontos, a mult gyűlés által bizottságokhoz utasított ügy végleges elintézése, de méginkább a napirenden levő s orszá-

gos lelkészi mozgalmat czélzó N. Károlyi Emlékirat tárgyalása.

A gyűlés lefolyását alábbiakban van szerencsém közölni.

Délelőtt 9 órakor a megyeháza nagytermében egybe-gyűlvén a nagyszámú egyházi és világi képviselők, esperes buzgó imádságot rebegett a mindenség Urához, mely után segédgondnok úr rövid szavakkal megnyitván a gyűlést, elsőben is felolvastatott a nagyterjedelmű esperesi jelentés az egyházmegye anyagi és szellemi állapotáról; a minden legkisebb mozzanatra gondosan kiterjedő s egyházmegyénk jelen állapotát híven feltüntető esperesi jelentés köszönettel vétetvén tudomásul, egész terjedelmében jegyzőkönyvbe vétetni határozottatott.

Ugyancsak esperes jelenti, hogy a mult egyházmegyei közgyűlés 50-ik számú végzése alapján, mely szerint „a nagyszántói lelkész és hívek közt felmerült s elenyészhetetlen viszály és gyűlölség megszüntetése végett, mint végső eszközt, az úgynevezett lelkészcsere a legelső kínálkozó alkalommal alkalmazza“ — a nagyszántói és posalakai lelkész és hívek közmegegyezésével végrehajtotta — a mennyiben míg a híveivel szinte nem a legpéldásabb egyetértésben élő posalakai lelkész ezentúl a nagyszántói hívek megzavart lelki békességét lesz hívatva helyreállítani, addig a nagyszántói lelkész atyánkfia a posalakai hívekkel próbál szerencsét, — hiszszük, hogy mindketten sikerrel!! — Jellemző ezen ügyre nézve, hogy ez ügygel kapcsolatban nsgos Ritoók Zsigmond segédgondnok jelenti, hogy a gyűlés kezdete előtt a nagyszántói hívek egy része aláírásával egy kérvény nyujtatott be hozzá, melyben az egyházmegyei közgyűlést arra kéri, hogy szeretett (?) lelkészüket, kivel ők minden tekintetben meg vannak elégedve (?) ne távolítsa el jelenlegi helyéről. Erre esperes szinte jelenti, hogy ugyancsak a gyűlés kezdete előtt ő hozzá is lett benyujtva egy kérvény, ugyancsak a szántói hívek részéről azon kis különbséggel, hogy abban meg arra kéri az egyházmegyei közgyűlést, hogy gyűlőt lelkészüket távolítsa el, de minél előbb, mivel mindaddig nem lesz békesség! Ő azonban ezen kérvényt — részint azért, mert a kitűzött határidőn túl lett benyujtva, részint mivel előzőleg a cserébe úgy az érdekelt egyházak, mint a lelkészek beleegyeztek, — mint nem tárgyalhatót visszaütöztette. A dolgok ily tragikomikus állásában az egyházmegyei közgyűlés elhatározta, hogy egyik kérvényt sem veszi figyelembe, hanem az esperesi jelentésben említett csere megerősíti és helybenhagyja.

Következett az állandó szavazatbontó bizottság jelentése az egyik egyházi tanácsbíróságra beadott szavazatokra vonatkozólag, mely szerint a mult alkalommal két legtöbb szavazatot nyert s újabb szavazásra kitűzött Nádudvari Lajos és Csák Máté közül, előbbi nyert 27 szavazatot, utóbbi 17-et s így Nádudvari Lajos borsi lelkész s jelenleg egyházmegyei közpénztárnok lett egyházmegyei tanácsbíróul megválasztva; minekfolytán esperes felhívja őt az eskü letételére. Mi megtörténvén, a megválasztott rövid, de hatásos szavakban köszöni meg a nem várt bizalmat s egyszersmind ajánlja magát a tisztikar és lelkésztársai jóindulatába. Szavait lelkes éljenzés követte, mi kétségenkívül jele annak, hogy lelkésztársai őszinte szeretete és bizalma emelte őt e díszes állásra.

Ezekután olvastatott a számadást vizsgáló küldöttség jelentése a különféle pénztárak, könyvtárnok, s közalapbizottság számadásaira nézve. Konstatálva lett, hogy mindennemű pénztárak rendben vannak s pontosan, lelkiismeretesen vannak

kezelve. Könyvtárnok útasított, hogy jövőre számadása mellett a könyvtár évi forgalmáról is adjon kimutatást. A közalap-bizottság jelentéséről kitünt, hogy a folyó évi járulék a mult évihez képest növekedést mutat. Végül a közalap-bizottságba Kovács János furtai lelkész bizottsági tagul beválasztott.

Most következett a n.-váradai feyházi lelkészség ügye s ezzel kapcsolatban Kágyi Lajos feyházi lelkész bekebelezetési iránti kérvénye, mely a mult egyházmegyei közgyűlés végzése értelmében egy véleményadó küldöttségnek lett kiadva. Nevezett küldöttség jelentésében mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy a n. váradai feyházi lelkészi állomás, — mint önálló lelkészi állomás — tekintettel az ev. ref. vallású foglyok nagy számára, okvetlenül fentartandó, azonban az a jelenlegi díjazás mellett s a jelenlegi formában állandóan aligha fenntartható. Ugyanazért a n.-váradai feyházi lelkészségre nézve egy részletes szervezési javaslatot terjeszt be, mely szerint az egyházkerületi közgyűlés útján a kormány felkérendő lenne, hogy a n.-váradai feyházi lelkészi állomást rendszeresítse olyformán, hogy fizetését a régebben élvezett 800 forintban állapítsa meg. Az így szervezett rendes feyházi állomás a fennálló fizetési fokozat szerint az egyházmegye lelkészi állomásai közé soroztatnék, pályázatot reá az egyházmegyei hatóság hirdetne, valamint a kijelölés joga is őt illetné; a jelöltek közül a kinevezés joga azonban az illető minisztérium által gyakoroltatnék. Minden egyéb tekintetben azonban ezen állomás az egyházmegye fenhatósága alá tartoznék. A jelenlegi feyházi lelkész Kágyi Lajos kinevezetetését — bár az egyházmegye kikerülésével, de minden tekintetben szabályszerűen az illető minisztérium által történnén — helybenhagyja, illetve az ellen kifogást nem emel, az egyházmegye kötelékébe való bekebelezetetését azonban mindaddig függőben hagyja — míg az egyházkerülethez felterjesztendő szervezési javaslat ügye el nem dől, — mindazonáltal működését, a részére már kiadott esperesi felhatalmazás alapján addig is folytathatja. Küldöttség véleményes jelentését az egyházmegyei közgyűlés elfogadja s azt a szervezési szabályzattal együtt az egyházkerületi közgyűléshez felterjesztetni rendeli.

(Vége köv.)

Körösvölgyi.

Nekrológ.

Lengyel András 1815—1890.

Midőn Lengyel András néhai egri lelkész, egyházmegyei tanácsbíró, köz- és gyámpénztáros halálát a t. Szerkesztőség engedelmével e lap útján a boldogult kortársainak, a kik már nem igen számosak, barátainak, a kik számosabbak, és tisztelőinek, a kik legszámosabbak, az egyházban és a hazában tudomására juttatom: teszem azt nem csak azon pietás folytán, melylyel iránta viseltetem s melynek fájna, ha az ő halála jelzetlen maradna a sajtóban, mint már volt több lelkészhalál vidékünkön, — s ha némán maradna halálában a lelkész, ki ekkor is szólhat Isten anyaszentegyházához élete tanulságai-ban vagy helyettese a halál által, — hanem teszem egyenesen a gyászoló és lelkészi közönség megbízása folytán.

Született Borsodmegyében Tisza-Keszi községben, földmivelő vallásos szülöktől, kik később Tarjánba származtak

át. Tanulását a debreczeni kollégiumban folytatta s Mező-Keresztesen önfentartási, anyagi alap-szerzés végett töltött egy-évi tanítóság után ugyanott végezve is be, a nagy-bányai egyházmegyébe kebelezett felső-bányai egyházba jött ki tanító-káplánnak. Innen a kisdudorjani egyház hozta ki papjául, melyben hét évig legeltette kies vizek mellett az Urnak nyáját, melyben ma is családi típusa az erkölcsi jellemnek a valóságosság külalakja, az Ur házának látogatása. Itt vetette meg egy szerencsétlen kísérlet után, mely által a Gondviselés a felalálándott valódi kincs méltánylására akarta figyelmeztetni, — a nemes kisasszony t. i., kivel már háromszor kihirdetve volt, felmentvényt váltva, hírére kívül ugyanazon órában esküdtött hűséget egy kisbirtokosnak, a melyben ő vele volt egybekezelendő, — itt vetette meg alapját azon boldog családi életnek, melynek alapérzelme szeretet, nyilatkozata kölcsönös becsülés, sűrű tartott gyöngédség valának, feleségül vevén Ladányi Pál akkori nagy-paládi lelkész leányát, Juliánát, Ladányi Gedeon egykori debreczeni, később kolozsvári nagyhirű egyetemi tanár testvérét, a kivel szerény igények mellett földileg valószínű boldogságban 43 évet élt. Megható volt szemlélni azt a mély szülői szeretetet, melyben egymásra látszának féltékenyeknek, mely magát hogy az eszély rovására el ne árulja, szigorú komolysággal kendőzte s kemény szavak mögé rejtett nem egyszer, melylyel egyetlen gyermekök, Sándor, jelenleg a csengeri történelmi nevezetességű egyház lelkésze iránt viselkedtek s az eleven pajkos gyermek iskolai lépteit kísérték. De talán még meghatóbb volt az a gyöngédség, melylyel a világosságahagyott, különben erejénél lévő nő a szélhűdött férjet gondozta az utolsó hónapokban!

Korszerűtlen volna azon eltagadhatlan tény történelmi okát keresni, hogy a földmivelő osztály — és miért a földmivelő osztály? — azon talaj, melyből a lelkészi kar legnagyobb contingense kerül. Köztudomású, hogy a hívatalképességi törvény megalkotásáig az egy katonait kivéve más pálya alig volt nyitva a földműves jobbágy előtt; de tény, hogy a kik e talajból nőttek a szentek szentébe álmaik eszményéhez, a szolgálatot, melyet vettek az Urban, nem közönséges értelemben vették isteni megbízatásnak. Vallási érzelmeik üdeségében, az Urban való mindenkor örömben, az üdv benső tapasztalásában gazdag kárpótlást találnak a példabeszéd gúnyja ellen: „Dat Galenus opes, dat Justinianus homores, Sed Moses sacco cogitur ire pedes“. Imádták — bár szavakkal, kivált olyanok előtt, kiket örömeztőbb lát vala más pályákon, sőtét színt is használt ecsetelésére — szerény hivatalát, annak egyszerű méltóságát nem cserélte volna el a császárok bitoráért. Különb kedélyesen mosolyogta meg, midőn a bizalmasabb kör bíborosok osztályosának, egri érseknek nevezgeté. Szeretettel tette tisztét a beszédben és tanításban, hitben, szeretetben, nyájaskodásban, valamint a türesben is. Mert volt ebben is módja ifjabb éveiben. Az egri gyülekezet a történelmi multban a legingerlekenyebbek, a legnehézkesebbek közé tartozott. A reformáció óta 350 év folyamán alig bírt benne lelkész meghalni. Az évenkénti papmarasztásnak még eleven emlékezetében valódi unicum volt ez egyház az ő ifjúságában. Ő fellette is megsuhogtatták a jus gladii a gyülekezet faluszájai, a kik szöges ellentétbe helyezkedtek az ő egyenes, igazságos gondolatérzés és cselekvésmódjával. „Nem nyugszunk, mondá a három legszájasabb, s vagyoni és családi viszonyainál fogva legtekintélyesebb, míg ki nem teszszük, ki nem hordjuk a Tiszteletes urat“. „Jól van, mondá nem minden indulat nél-

kül a vastag rövid nyakú piros pozsgás ember, meglátjuk, ki hordja ki a másikat". És úgy tón, a miként beszéle. Kihordta a csendes emberek közé, a temetőbe minden ellenzőit. Megérte, hogy egy azok közül hosszas vonaglásban se bírt meghalni, míg meg nem bocsátott neki a megbántott lelkiatya. Megérte, mint az isteni igazságszolgáltatásnak, nemcsak tanúja, de némileg képviselője, hogy gyakorolhassa elzüllött ellenzői irányában az ellenségesség nehéz kötelességét; mert volt, a ki eltékozolván minden marháját, végre nem bírt megelégedni eledellel, ha csak nem az ő példabeszédszerűleg tápdús magyaros asztalán. Ha volt vallástalan, ki gúnyt üzött a vasárnapból, kinek lelke-teste az önzés békóiba vala verve, ki káromolt Istent, erkölcsöt, eszmét, nemest, szentet: eredménytelen figyelemzetés után átengedve azt sorsának, mint oly megtérhetlent, kit Isten örök bölcsesége és igazsága is be enged fuladni a testi érzelműség feneketlen lápjába — és elég biztossággal mondta meg az időt, melyben a zarándok másnak adja át vendégfogadóját. (Der Pilger).

Népét, vére véreit, csontja csontjait mélyen szerette. Semmi méltatlanságot annak számlájára nem írt. Mint aranybánya-részvényes, neje után, sok szép körmöczit hordott le Bányáról a „Szerencse fel, szerencse le!” éveiben, melyeket azonban felemészített a neveltetési költség s talán örökölt is jelen évtizedben valamit neje egy testvére után, a mire azonban már az unokák szükségéi tátottak száját: azért mégis csak hívei anyagi sorsát osztotta ő. Ha azoknak megnyitotta az Ur kezét, takart ő is, mikor elfordította orcáját és megháborodtak, neki is lón azok sorsának mértéke szerint; mert értesülésem szerint semmi pénz nem volt tisztdíjában a stólán kívül. A falusi papok valódi példánya nem csak a buzgóságban, melylyel Istennek szolgál vala, de a gazdaság és testi élet conserválásában is. Ő előle bizony senki ne szívja fel — szokta mondani — a hajnali üde levegőt; negyvennégy év óta — mondá — a nyári három és félóra reggel soha nem érte ágyban. Senki kedvéért sohasem ivott meg olyan pohár bort, a mi neki jól nem esett. Nem is volt beteg életében soha, élte legvégső szakaszáig, a mikor három erős szélhűdésroham lefektette.

Huzamos nyomorát keresztyéni s lelkipásztori resignációval viselte. Zúgolódásra, Jóbbal, sohasem nyitak ajkai; pedig a tevékeny életnek vajmi halála lón az elcsett tagok tehetetlensége, melyek megtagadták az öltözködés és étkezés körüli segédkezést is, a miket vagy a hív gyöngéd élettársnak, vagy elismeréssel emlegetett káplánjainak kellett teljesíteniök.

Az egyházmegye méltányolván érdemeit, elébb házi, majd gyámpénztára kezelésével bízta meg, végre tanácsbírói rangra emelte, a mely tiszteket húsz évig viselt. Hűség, igazságosság, szűz becsületesség jellemezték minden eljárásában. Lelkipásztori hívségét, tanácsbírói igazságosságát és pénztárnoki szűz becsületességét élénken rajzolák a felette tartott beszédek a jelzett sorrendben. A fiú részéről „a legjobb apának”, a gyülekezet részéről „felejtethetetlen lelkipásztornak” koporsóján díszlő értékes koszorúk csak halvány tanújelei azon szeretet, tisztelet és mélyen érzett részvétnek, mely a valóban díszes és mind a számot, mind az egyéneket tekintve, impozáns halotti gyülekezetben is nyilvánult. Már avagy csak végtisztességén is beteljesedve látjuk a Jehova ama szavait: A kik engem megtisztelnek: megtiszteltetnek; a kik engem megútnak: megúttatnak. Szelid „fény nevére, áldás emlékére!”

Egy lelkésztiárs.

Különfélék.

Budapesti közegyházi gyűlések. 1. A református egyetemes énekügyi bizottság Budapesten 1890. ápril 12-én tartotta gyűlését Fejes István ref. lelkész elnöklete alatt, jelen volt Lévai, a költő is. A tiszántúli egyházkerületből csak Kiss Áron és Balogh Ferencz jelenhettek meg. A zsinat óta érdemileg most szervezkedett a bizottság, hogy a fennakadt ügyet tovább fejleszse. Maga Szász Károly püspök bevallá, hogy az ő elnöksége sivár korszak volt, indokolá, miért nem tehetett többet. A munka fonalát felvették a kolozsvári bizottság 1881. jul. 6-ikán kibocsátott jegyzőkönyve nyomán, az ott lefektetett elvek kapcsolatosan tárgyalattak a tiszáninneri legújabbban benyújtott elég radikális javaslattal, melyet a bizottság jegyzőjének választott Radácsi György s-pataki hittanár olvasott fel. Nagy József zenetanár elégnék tartana 60 dallamot, új dallamok felvétele csak kivételes alkalomra volna felvehető. Szász Domokos püspök is higgadt mérsékelt álláspontot foglalt, s ez a szellem volt túlnyomó az ülésen; a zsolttárokra nézve elég a szöveg-revisió, a dallam érintetlenül hagyandó. Lévai sem nyulna a dallamhoz, a szöveg új ütemezése beleütköznék a közérzületbe. A szöveg közti válogatásra is szabad kezét kell hagyni; új dallamokra szükség nincs. Sziládi Áron ellenzi a szöveg kiválogatását, de sikerült új szövegre írható új dallam: énekeink így kedvesek, a mint vannak; drága kincseink azok, még ha nem éneklis is mindeniket a nép, de olvassa. Radácsi szerint az ő kerületök sem gondolt új dallamokra, csak a dallamok kevesbítésére; szabadságot kell adni úgy a szöveg-, mint a zeneköltőnek. Baksa i szerint vezérelv: egy gyülekezeten sem kell injuriát elkövetni, minden egyes zsolttárt szavazat alá bocsátana meg vagy meg nem tartás végett. Balogh F. a meglevő és kedvelt zsolttárok és dícséreteket se dallam, se szövegre nézve nem változtatná, egy-két szó, ha elavult, felecsélhető újabbal; a zsolttár köt össze külföldi hitrokainkkal, ne szigeteljük, ne szakítsuk el a magyar egyházat élő nagy testvéreitől. Szász Béla: statisztikai kimutatással meg lehet tudni vidékenként, mely zsolttárok a használatosak és el nem hagyhatók, félév alatt az 5 egyházkerületből bejöhet ezen számadatos kimutatás; keveset újítsunk. Balogh F.: a kolozsvári bizottság által megállapított dallamok számát alapul fogadjuk el s bízzuk a kerületekre, mely énekekkel kívánják még pótolni. Fejes: a kerületi ének-bizottságokra ruházandó a kerületek kívánalmainak egybegyűjtése. Kiss Áron ebbe belenyugszik. Szász Domokos azon nézetét, hogy a gyülekezetek nyilatkozzanak használt és kedvelt zsolttáraik felől, Baksa i elfogadja, ha a nyilatkozat figyelembe vétetik. Radácsi ez utat alkotmányosnak, de hosszúnak tartja. Több hozzászólás után a kerületbeli bizottságokra bízott a hangulat és kíváncsi felől a tudósítást beszerezni. A kolozsvári azon javaslat, hogy új és csak magyar dallam hozandó be, elejtett; sem rá pályázat nem hirdettetik, de ha küldetik be, bírálat alá vétetik. A zsolttár-revisió vagy új fordítás esetén Balogh, Radácsi, Fejes s mások hozzászólása után a bibliai szöveg és Szenci fordítása mutatott ki irányadóul s alapul. — Vita felett állónak mondatott ki s így eldöntetett, hogy az új énekes könyv első s különvált részét képezendik a zsolttárok s épen nem osztatnak be a dícséretek közé, e kérdésben hévvel küzdöttek Szász K., Kiss A., Csonka F. és Balogh F. A dícséretek beosztása akkorra halasztott, mikor a szerkesztés

kérdése jó szőnyegre. A szervezet kérdésében határozott: a kerületi énekbizottságok maradjanak meg s vessék első rosta alá a beküldendő dolgozatokat, s e beadott bírálatok után működjenek a főbizottság, mely álljon 7 tagból; megválasztottak tagjaiul Fejes (elnök), Baksai, Szász K., Szász Béla, Sziládi Áron, Kiss Áron, Lévai; jegyzőjéül Radácsi. A temetési énekek külön könyvben és később veendő munkába. A javaslat és szervezet a legközelebbi konvent elé terjesztetik, honnan a munkálat megindítására költség (200 frt) előlegezendő. A gyűlést igazi vallásos, sőt lángoló egyszerűet szelleme lengte át, s e mai változó világban a szükséges, böles conservatív álláspont közkeletnek örvendett... érezte mindenki, hogy 300 év óta tápláló lelki eledelről van szó, s a modernizálás kétes esélyére senki sem akarná dobni a millió szívek emelésére és rezdítésére a tapasztalat próbáit kiállott énekkincseket.

2. A Magyar Prot. Irod. Társaság folyó hó 13-án tartotta választmányi s 14-én közgyűlését. Miután az ezen gyűléseken folytatott tárgyalások teljes részletességökben lesznek ismertetve a Prot. Szemle hasábjain s miután e lapok szerkesztője is, mint egyházkerületünknek e gyűlésen képviselője, az ott történt dolgokról, tehát a Társaság jelenlegi állásáról részletes jelentést fog tenni egyházker. közgyűlésünkhöz: itt csak a legfőbb mozzanatok előadására szorítkozunk. A választmányi gyűlésen jelen volt csaknem minden választmányi tag. A közgyűlésen pedig prot. egyházi közéletünk igen sok, szerepet vivő egyéniségét láthattunk. A testvér ág. hitv. felekezet azonban aránylag is csak kevés számú taggal volt e gyűléseken képviselve. A közgyűlés legfőbb tárgyait az elnöki lelkes megnyitó beszéd, a választmány jelentése és Kenessey Béla ideiglenes titkár gondolatokban gazdag, szép titkári jelentése képezték. Szász Károly elnök megnyitó beszédéből s a két jelentésből közöljük már a következő adatokat. A jelentések szerint az egylet virágzik, a belépő tagok száma örvendően szaporodik, a pénztár rendben van, a Társaság által kiadott „Protestáns Szemle“ közkelettségben részesül. Megemlégtetett, hogy a Károlyi G. bibliafordító emlékére tartandó gönczi ünnepélyen a Társaság koszorút fog a felállítandó szobor talapzatára helyezni. Továbbá, hogy a Társaság titkára, Zsilinszky Mihály Csongrád megye főispánjává nevezetvén ki, az elnökség a „Protestáns Szemle“ szerkesztésével Kenessey Béla theol. tanárt bízta meg ideiglenesen, a pénztárnoki teendőkkel pedig Horváth Sándor lelkész. Kegyelettel emlékeztek meg a Társaság elhunyt tagjairól. Felolvastatott Horváth Sándor ideiglenes pénztárnok jelentése, a mely szerint a Társaságnak jelenleg 31 pártfogó, 212 alapító és 311 rendes, valamint 370 pártoló, összesen 924 tagja van. A tagok eddig 9363 frtot fizettek be. A Társaság tőkevagyoná az 1889. számadás lezártakor 8913 frt 30 kr volt, míg 1890. márczius végén 9363 frt 30 kr. Az 1889. évi összes bevétel 12,221 frt 20 kr, a kiadás pedig 11,645 frt volt, így a pénztári maradvány 576 frt. A folyó 1890. év első negyedében a bevétel 2641 frt 70 kr, a kiadás pedig 2480 frt. A Társaság megalakulásától fogva 14,286 frt 70 kr folyt be a Társaság pénztárába. Az ideiglenes pénztárnok ezután bemutatja a f. évi költségvetést, a melyben bevételül van előirányozva 7468 frt 29 kr, kiadás gyanánt pedig 5200 frt. A közgyűlés úgy a pénztárnoknak, mint a számvizsgálóknak a szokásos felmentvényt megadta. A közgyűlés köszönetet mond Szöllősy Antal makói ref. lelkésznek, a ki 2 pályamunkára a 50—50 arany frtnyi díjat tűzött ki, melynek a következők lennének tárgyai: 1. Szegedi Kiss Ist-

ván mely helyeken folytatta reformátori működését? 2. Az 1549—50. zsinatot hol tartották meg? Ki fogják adni a szerkesztői irodalmi bizottságnak. Az ideiglenes titkár indítványára, hogy a Társaság gondoskodjék az 1790—91. budai és pesti zsinat történetének megírásáról, hogy a Társaság ekként megemlékezzék a százados évfordulóról, — elfogadtatott s ennek keresztülvitele a kiküldött bizottságra bízott. Végül Kenessey Béla ideiglenes titkár a Társaság jövő feladatát fejtegeti s szerinte annak feladata nem kisebb, mint megnevesíteni a társadalmi életet és tartalmasabbá, öntudatosabbá tenni magát a hazai protestantizmust. — Az elhunyt Czékus István helyébe vidéki vál. tagul megválasztották Zsilinszky Mihály csongrádi főispánt, helybeli vál. tagnak dr. Kiss Áron áll. képezdei tanárt, titkáruul és egyszersmind pénztárnokul pedig Kenessey Bélát, a ki meleg szavakban köszönte meg a belé helyezett bizalmat. Ugy a közgyűlésen, mint magántársalgás közben is sokszoros alkalmunk volt tapasztalni azon óhajást, hogy a jövő évi közgyűlés Debreczenben tartassék, a mire nézve mi — Debreczenből fenvolt képviselők — mindenesetre meg is tesszük itthon a szükséges lépéseket. Erősen hiszszük, hogy ez nekünk sikerülni fog, s jövő évre városunkban üdvözölhetjük az Irod. Társaságot. Hogy ez így legyen, megköveteli azt Debreczen egyházi állása és az a vita is, mely innen indulva ki, a Társaság megalakulását megelőzte.

3. A konvent ülése f. hó 15-én kezdődött a ref. gymnasium dísztermében. Jelen voltak egy-két kivétellel az összes konventi tagok. E gyűlésről most csak annyit jegyzünk föl, hogy azt Kún Bertalan püspök úr nyitotta meg imádsággal, a mely után br. Vay Miklós főgondnok úr tartott megnyitó beszédet, fölemlítvén abban a jövő évben megtartandó zsinat előkészítésének kérdését, a Károlyi Gáspár emlékének megünneplése tárgyában megindult mozgalmat; a konvent nevében egyházunk bánatának adott kifejezést Czékus és Geduly ág. ev. püspökök halála fölött; sajnálattal említette föl, hogy Révész B. püspök úr gyöngékedése miatt nem vehet részt a konvent üléseiben, valamint részvétellel említette Makay Dániel halálát. Az elnöki megnyitó olvasása közben lépett a terembe Tisza Kálmán, kit éljenzéssel fogadtak és az elnök alkalmat vett magának kifejezni azon reményét, hogy a volt miniszterelnököt, miután az országos nagy gondok leszakadtak vállairól, ezentúl gyakrabban fogja az egyházi testületek ülésein tisztelhetni. Áttértek ezután a napirend tárgyalására.

(Folyt. köv.)

Értesítés és pályázati felhívás az Irod. Társaság köréből.
Értesítés. Van szerencsém a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság tagjait tisztelettel felkérni, hogy tagsági díjaikat alulírott naptól kezdve címem alatt hozzám méltóztassanak küldeni. Valamint hozzám küldendők a Társaság kiadványainak szellemi részét illető közlemények is. Budapest (IV. Vámház-körút 16. II. em.), április 16. 1890. Kenessey Béla, titkár. — Pályázat. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlése a következő pályakérdéseket tűzte ki, melyekre ezennel pályázatot hirdet: 1. Az ide vonatkozó források és adatok kritikai felhasználásával adassék elő Szegedi Kis István 1543—1553-ig terjedő reformátori működése, különös tekintettel működése színhelyeinek megállapítására. 2. Adassék elő az ide vonatkozó források és adatok kritikai felhasználásával az 1549. és 1550-ik évi magyar protestáns zsinatok története, különös tekintettel azok helyének és felekezeti jellegének megállapítására. A nyertes mű jutalma mindakét kérdés-

nél a nt. Szöllősi Antal makói ev. ref. lelkész úr által kitűzött 50—50 forint aranyban. A jutalom a viszonylagosan legjobb műnek is azonban csak abban az esetben adatik ki, ha az a Prot. Szemlében kiadásra méltónak ítéltetik, a mikor a jutalmazott mű még a szokásos írói tiszteletdíjban is részesül. A pályaművek idegen kézzel írva, befűzve, lapszámozva és jelígs levéllel ellátva a folyó 1890-ik év december 31-ig küldendők be a M. Prod. Irod. Társ. titkárához. 3. Adassék elő az 1791-iki budai helv. hitv. zsinat története, a főbb szereplő egyéneknek s a kor politikai és egyházi viszonyainak jellemzésével és a zsinat alkotásainak méltatásával. 4. Adassék elő az 1791-iki pesti ág. hitv. ev. zsinat története, a főbb szereplő egyéneknek s a kor politikai és egyházi viszonyainak jellemzésével és a zsinat alkotásainak méltatásával. A nyertes mű jutalma 25—25 darab cs. és kir. arany. A jutalom a viszonylagosan legjobb műnek is azonban csak akkor adatik ki, ha az érdemes leendő arra, hogy a Társaság monográfiái között megjelenjen s ez esetben szerző a pályadíjon felül a szokásos tiszteletdíjban (ívenként 30 frt) is részesül. A munka 15 nyomtatott ívnél többre nem terjedhet. A pályaművek idegen kézzel írva, bekötve, lapszámozva és jelígs levéllel ellátva a jövő 1891-ik évi májushó 1-ig küldendők be a M. Prot. Irod. Társaság titkárához. Budapest, 1890. ápril 16. K en e s s e y B é l a, titkár.

Károli Gáspár emléke. Közelebb nt. Szabó Károly bihari egyházm. esperes úr a h.-k.-száldobágyi egyház részéről 2 frt 15 krt küldött hozzánk ez alapítványra, melyet két részre osztottunk; nt. Miklovicz Bálint h.-m.-vásárhelyi lelkész úr pedig a szellemi emlékre 3 frtot küldött. A síremlékre gyűlt eddig nálunk 285 frt 14 kr, a szellemi emlékre 304 frt 56 kr, együtt 589 frt 70 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1890. április 18. Csiky Lajos.

Egyházmegyei közgyűlés. A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye ez évi első rendes közgyűlését f. hó 22-én fogja megtartani Nagy-Szöllősen, a megyeháza nagytermében. A gyűlés lefolyásáról — tudósítónk ígérete szerint — annak idejében értesíteni fogjuk olvasó közönségünket.

Halálesetek. Péntek Ferencz debreczeni ev. ref. leánytanító f. hó 13-án élete 32-ik, boldog házassága 10-ik évében elhunyt s 15-én eltemettetett. Bánatos nő, két leánygyermek, nagyszámú rokonság s a kartársaknak és barátoknak egész serege siratja az elhunytat, ki életében egész odaadással szolgálta felekezetünk tanügyi érdekeit. Béke a korán elhunyt ifjú tanító poraira, áldás emlékére! — Még Budapesten részvétellel hallottuk, hogy Baló Sándor kolozsvári ev. reform. lelkész elhunyt. Gyászlap nem jött hozzánk s kolozsvári lapársunk is csak azt tudatja, hogy f. hó 12-én temettetett el, huszonhárom évig munkálkodván az Ur szőlőjében. Béke poraira!

A montpellierier egyetem fennállása hatszázados emlékünnepe készül ez évben megtartani. Montpellier Franciaország Herault-kerületében fekvő, mintegy 60,000 lelket számláló város. A francia prot. egyház történetében olyan szerepe lett, mint nálunk Eperjesnek; itt ítélték halálra a hugenotta lelkészek, az úgynevezett „puszták predikátorai“ közül Broussont (1698.), Desubast, Rousselt oly sok másokat. Egyeteme a legrégebbek közé tartozik. Már 1098-ban a Spanyolországból

kiűzött arab és szaracén orvosok orvosi tanszéket állítottak itt fel s maga az egyetem 1180. (más adat szerint 1198.) alapított, rendszeresen azonban csak 1290-ben nyílt meg orvosi, exact tudományi és irodalmi facultással. A megnyitás 600-os emlékünnepe májusban fog megtartani s erre a debreczeni theologiai ifjúság francia nyelven következő meghívást kapott: „Urak és kedves Pályatársak! Van szerencsénk Önöket meghívni: vegyenek részt a montpellierier egyetem hatszázados ünnepélyében. A Bizottság reméli, hogy Önök készséggel fognak szövetkezni montpellierier pályatársaikkal, hogy a lehető legnagyobb fényt kölcsönözzék a hatszázados ünnepélynek. Becses bizonyosságát látandjuk ebben az Egyetemi Ifjúság solidaritásának, melyet óhajtanánk mindinkább erősítve látni. Az ünnepély május vege felé fog megtartani; a kitűzött idő később fog Önökkel közöltetni. Szerencsénknek tartjuk, ha számíthatunk az Önök látogatására, a mihez Önök a mult párisi ünnepély alkalmával reményt nyújtottak nekünk, s nem kérkedünk abban, hogy a legrövidebb idő alatt kedvező feleletet fognak küldeni. Fogadják Urak és kedves Pályatársak legrokonszenvesebb érzelmeink kifejezését. A bizottság.“ Az üdvözlő íratot szintén francia nyelven a theol. ifjúság nevében valószínűleg Dézsi Lajos 4. th. fogja megírni; annak idején közölni fogjuk.

Vettük az erdélyi ev. ref. egyházkerületben 1885. óta részben már foganatosított s részben pedig tervezett egyházi építkezéseket feltűntető térképet, melyre az ide vonatkozó statisztikai táblázat is fel van jegyezve. Tervezte Szász Domokos erdélyi evang. reform. püspök. Megfelelő jelek alkalmazásával ki van tüntetve, hogy 1885. óta hol történt templomépítés (52), templom-restauráció (135), iskolaépítés (69), lelkészlak-építés (60), körlelkészi állomás-szervezés? Jelezve vannak a szervezés alatt levő körlelkészi állomások is, a hozzá tartozó községekkel együtt. Ez építkezések s szervezések az egyházkerületnek 200 ezer frt tőkájének befektetését vették igénybe, melynek visszatérítése céljából 32 éven át évi 13 ezer frtra van szükség. Ezen összegből az illető egyházközségek 4000 frtot vállaltak el, az egyházkerület pedig 5000 frtot fedez, és így az évi hiánylat 4000 frt. Ezen 4000 frtot az erdélyi egyházkerület a domesztikából nyerendő segélyből óhajta fedezni. Az építkezések túlnyomó része — tudomásunk szerint egy-egy helyen minden egyházkerületi vagy domesztikai segély igénybevétele nélkül — már foganatosítva is van. El kell ismerünk, hogy erdélyi egyházkerületünkben a közelebbi évek alatt óriási munka végeztetett. A tengődésben töltött idő mulasztásait megsokszorozott erővel akarják kipótolni, úgy az egyes egyházközségek, mint a fáradhatatlan tevékenységű püspök, a ki nemesak az egyházi épületek rendbehozására, de a lelkészek s tanítók díjazásának javítására is kiterjesztette figyelmét. Isten áldása legyen a munkán, a munkálkodón! Az érdekes térképet melegen ajánljuk mindenkinek figyelmébe.

Beküldettek. 1. A görög nyelv ügye Magyarországon. Kiadta Hunfalvy Pál. Budapest, Hornyánszky Viktor akad. könyvkereskedése. Ára 1 frt. Most csak röviden jelezük a nagynevű tudós művét, melyben ő a görög nyelv mellett száll síkra, közölvén e tárgyban régebben és újabban tartott beszédeit, több cikkeit, levelezéseit. A tárgyánál fogva is nagyérdékű könyvre visszatérünk. — 2. Régi hangok.

kérdése jó szönyegre. A szervezet kérdésében határozott: a kerületi énekbizottságok maradjanak meg s vessék első rosta alá a beküldendő dolgozatokat, s e beadott bírálatok után működjék a főbizottság, mely álljon 7 tagból; megválasztottak tagjaiul Fejes (elnök), Baksai, Szász K., Szász Béla, Sziládi Áron, Kiss Áron, Lévai; jegyzőjéül Radácsi. A temetési énekek külön könyvben és később veendő munkába. A javaslat és szervezet a legközelebbi konvent elé terjesztetik, honnan a munkálat megindítására költség (200 frt) előlegezendő. A gyűlést igazi vallásos, sőt lángoló úgyszeretet szelleme lengte át, s e mai változó világban a szükséges, böles conservatív álláspont közkeletnek örvendett. . . érezte mindenki, hogy 300 év óta tápláló lelki eledelről van szó, s a modernizálás kétes esélyére senki sem akarná dobni a millió szívek emelésére és rezdítésére a tapasztalat próbáit kiállott énekkincseket.

2. A Magyar Prot. Irod. Társaság folyó hó 13-án tartotta választmányi s 14-én közgyűlését. Miután az ezen gyűléseken folytatott tárgyalások teljes részletességökben lesznek ismertetve a Prot. Szemle hasábjain s miután e lapok szerkesztője is, mint egyházkerületünknek e gyűlésen képviselője, az ott történt dolgokról, tehát a Társaság jelenlegi állásáról részletes jelentést fog tenni egyházker. közgyűlésünk-höz: itt csak a legfőbb mozzanatok előadására szorítkozunk. A választmányi gyűlésen jelenvolt csaknem minden választmányi tag. A közgyűlésen pedig prot. egyházi közéletünk igen sok, szerepet vivő egyéniségét láthattunk. A testvér ág. hitv. felekezet azonban aránylag is csak kevés számú taggal volt e gyűléseken képviselve. A közgyűlés legfőbb tárgyait az elnöki lelkes megnyitó beszéd, a választmány jelentése és Kenessey Béla ideiglenes titkár gondolatokban gazdag, szép titkári jelentése képezték. Szász Károly elnök megnyitó beszédéből s a két jelentésből közöljük már a következő adatokat. A jelentések szerint az egylet virágzik, a belépő tagok száma örvendően szaporodik, a pénztár rendben van, a Társaság által kiadott „Protestáns Szemle“ közkeveltségben részesül. Megemlítettett, hogy a Károlyi G. bibliafordító emlékére tartandó gönczi ünnepélyen a Társaság koszorút fog a felállítandó szobor talapzatára helyezni. Továbbá, hogy a Társaság titkára, Zsilinszky Mihály Csongrád megye főispánjává neveztetvén ki, az elnökség a „Protestáns Szemle“ szerkesztésével Kenessey Béla theol. tanárt bízta meg ideiglenesen, a pénztárnoki teendővel pedig Horváth Sándor lelkész. Kegyelettel emlékeztek meg a Társaság elhunyt tagjairól. Felolvastatott Horváth Sándor ideiglenes pénztárnok jelentése, a mely szerint a Társaságnak jelenleg 31 pártfogó, 212 alapító és 311 rendes, valamint 370 pártoló, összesen 924 tagja van. A tagok eddig 9363 frtot fizettek be. A Társaság tőkevagyon az 1889. számadás lezártakor 8913 frt 30 kr volt, míg 1890. márczius végén 9363 frt 30 kr. Az 1889. évi összes bevétel 12,221 frt 20 kr, a kiadás pedig 11,645 frt volt, így a pénztári maradvány 576 frt. A folyó 1890. év első negyedében a bevétel 2641 frt 70 kr, a kiadás pedig 2480 frt. A Társaság megalakulásától fogva 14,286 frt 70 kr folyt be a Társaság pénztárába. Az ideiglenes pénztárnok ezután bemutatja a f. évi költségvetést, a melyben bevételül van előirányozva 7468 frt 29 kr, kiadás gyanánt pedig 5200 frt. A közgyűlés úgy a pénztárnoknak, mint a számvizsgálóknak a szokásos felmentvényt megadta. A közgyűlés köszönetet mond Szöllősy Antal makói ref. lelkésznek, a ki 2 pályamunkára 50—50 arany frtnyi díjat tűzött ki, melynek a következők lennének tárgyai: 1. Szegedi Kiss Ist-

ván mely helyeken folytatta reformátori működését? 2. Az 1549—50. zsinatot hol tartották meg? Ki fogják adni a szerkesztői irodalmi bizottságnak. Az ideiglenes titkár indítványa, hogy a Társaság gondoskodjék az 1790—91. budai és pesti zsinat történetének megírásáról, hogy a Társaság ekként megemlékezzék a százados évfordulóról, — elfogadtatott s ennek keresztülvitele a kiküldött bizottságra bízott. Végül Kenessey Béla ideiglenes titkár a Társaság jövő feladatát fejtegeti s szerinte annak feladata nem kisebb, mint megnevesíteni a társadalmi életet és tartalmasabbá, öntudatosabbá tenni magát a hazai protestantismust. — Az elhunyt Czékus István helyébe vidéki vál. tagul megválasztották Zsilinszky Mihály csongrádi főispánt, helybeli vál. tagnak dr. Kiss Áron áll. képezdei tanárt, titkáruul és egyszersmind pénztárnokul pedig Kenessey Bélát, a ki meleg szavakban köszönte meg a belé helyezett bizalmat. Ugy a közgyűlésen, mint magántársalgás közben is sokszoros alkalmunk volt tapasztalni azon óhajást, hogy a jövő évi közgyűlés Debreczenben tartassék, a mire nézve mi — Debreczenből fenvolt képviselők — mindenesetre meg is tesszük itthon a szükséges lépéseket. Erősen hiszszük, hogy ez nekünk sikerülni fog, s jövő évre városunkban üdvözölhetjük az Irod. Társaságot. Hogy ez így legyen, megköveteli azt Debreczen egyházi állása és az a vita is, mely innen indulva ki, a Társaság megalakulását megelőzte.

3. A konvent ülése f. hó 15-én kezdődött a ref. gymnasium dísztermében. Jelen voltak egy-két kivétellel az összes konventi tagok. E gyűlésről most csak annyit jegyzünk föl, hogy azt Kún Bertalan püspök úr nyitotta meg imádsággal, a mely után br. Vay Miklós főgondnok úr tartott megnyitó beszédet, főlemlítvén abban a jövő évben megtartandó zsinat előkészítésének kérdését, a Károlyi Gáspár emlékének megünneplése tárgyában megindult mozgalmat; a konvent nevében egyházunk bánatának adott kifejezést Czékus és Geduly ág. ev. püspökök halála fölött; sajnálattal említette föl, hogy Révész B. püspök úr gyöngékedése miatt nem vehet részt a konvent üléseiben, valamint részvétellel említette Makay Dániel halálát. Az elnöki megnyitó olvasása közben lépett a terembe Tisza Kálmán, kit éljenzéssel fogadtak és az elnök alkalmat vett magának kifejezni azon reményét, hogy a volt miniszterelnököt, miután az országos nagy gondok leszakadtak vállairól, ezentúl gyakrabban fogja az egyházi testületek ülésein tisztelhetni. Áttértek ezután a napirend tárgyalására. (Folyt. köv.)

Értesítés és pályázati felhívás az Irod. Társaság köréből.

Értesítés. Van szerencsém a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság tagjait tisztelettel felkérni, hogy tagsági díjajukat alulírott naptól kezdve czímem alatt hozzám méltóztassanak küldeni. Valamint hozzám küldendők a Társaság kiadványainak szellemi részét illető közlemények is. Budapest (IV. Vámház-körút 16. II. em.), április 16. 1890. Kenessey Béla, titkár. — Pályázat. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság közgyűlése a következő pályakérdéseket tűzte ki, melyekre ezennel pályázatot hirdet: 1. Az ide vonatkozó források és adatok kritikai felhasználásával adassék elő Szegedi Kis István 1543—1553-ig terjedő reformátori működése, különös tekintettel működése színhelyeinek megállapítására. 2. Adassék elő az ide vonatkozó források és adatok kritikai felhasználásával az 1549. és 1550-ik évi magyar protestáns zsinatok története, különös tekintettel azok helyének és felekezeti jellegének megállapítására. A nyertes mű jutalma mindakét kérdés-

nél a nt. Szöllösi Antal makói ev. ref. lelkész úr által kitűzött 50—50 forint aranyban. A jutalom a viszonylagosan legjobb műnek is azonban csak abban az esetben adatik ki, ha az a Prot. Szemlében kiadásra méltónak ítéltetik, a mikor a jutalmazott mű még a szokásos írói tiszteletdíjban is részesül. A pályaművek idegen kézzel írva, befüzve, lapszámozva és jelíggel levéllel ellátva a folyó 1890-ik év december 31-ig küldendők be a M. Prod. Irod. Társ. titkárához. 3. Adassék elő az 1791-iki budai hely. hitv. zsinat története, a főbb szereplő egyéneknek s a kor politikai és egyházi viszonyainak jellemzésével és a zsinat alkotásainak méltatásával. 4. Adassék elő az 1791-iki pesti ág. hitv. ev. zsinattörténete, a főbb szereplő egyéneknek s a kor politikai és egyházi viszonyainak jellemzésével és a zsinat alkotásainak méltatásával. A nyertes mű jutalma 25—25 darab cs. és kir. arany. A jutalom a viszonylagosan legjobb műnek is azonban csak akkor adatik ki, ha az érdemes leendő arra, hogy a Társaság monográfiái között megjelenjen s ez esetben szerző a pályadíjon felül a szokásos tiszteletdíjban (ívenként 30 frt) is részesül. A munka 15 nyomtatott ívnél többre nem terjedhet. A pályaművek idegen kézzel írva, befüzve, lapszámozva és jelíggel levéllel ellátva a jövő 1891-ik évi májushó 1-ig küldendők be a M. Prot. Irod. Társaság titkárához. Budapest, 1890. április 16. K en e s s e y B é l a, titkár.

Károli Gáspár emléke. Közlebb nt. Szabó Károly bihari egyházm. esperes úr a h.-k.-száldobágyi egyház részéről 2 frt 15 krt küldött hozzánk ez alapítványra, melyet két részre osztottunk; nt. Miklovicz Bálint h.-m.-vásárhelyi lelkész úr pedig a szellemi emlékre 3 frtot küldött. A síremlékre gyűlt eddig nálunk 285 frt 14 kr, a szellemi emlékre 304 frt 56 kr, együtt 589 frt 70 kr, mely összeg takarékpénztárban kamatozik. Debreczen, 1890. április 18. Csiky Lajos.

Egyházmegyei közgyűlés. A máramaros-ugocsai ev. ref. egyházmegye ez évi első rendes közgyűlését f. hó 22-én fogja megtartani Nagy-Szöllösön, a megyeháza nagytermében. A gyűlés lefolyásáról — tudósítónk ígérete szerint — annak idejében értesíteni fogjuk olvasó közönségünket.

Halálesetek. Péntek Ferencz debreczeni ev. ref. leánytanító f. hó 13-án élete 32-ik, boldog házassága 10-ik évében elhunyt s 15-én eltemettetett. Bánatos nő, két leánygyermek, nagyszámú rokonság s a kartársaknak és barátoknak egész serege siratja az elhunytat, ki életében egész odaadással szolgálta felekezetünk tanügyi érdekeit. Béke a korán elhunyt ifjú tanító poraira, áldás emlékére! — Még Budapesten részvételt hallottuk, hogy Baló Sándor kolozsvári ev. reform. lelkész elhunyt. Gyászlap nem jött hozzánk s kolozsvári laptársunk is csak azt tudatja, hogy f. hó 12-én temettetett el, huszonhárom évig munkálkodván az Ur szőlőjében. Béke poraira!

A montpellierier egyetem fennállása hatszázados emlékünnepejét készül ez évben megtartani. Montpellier Franciaország Herault-kerületében fekvő, mintegy 60.000 lelket számláló város. A francia prot. egyház történetében olyan szerepe lett, mint nálunk Eperjesnek; itt ítélték halálra a hugenotta lelkészek, az úgynevezett „puszták predikátorai“ közül Broussont (1698.), Desubast, Rousselt oly sok másokat. Egyeteme a legrégebbek közé tartozik. Már 1098-ban a Spanyolországból

kiűzött arab és szaraczen orvosok orvosi tanszéket állítottak itt fel s maga az egyetem 1180. (más adat szerint 1198.) alapított, rendszeresen azonban csak 1290-ben nyílt meg orvosi, exact tudományi és irodalmi facultással. A megnyitás 600-os emlékünnepe májusban fog megtartatni s erre a debreczeni theologiai ifjúság francia nyelven következő meghívást kapott: „Urak és kedves Pályatársak! Van szerencsénk Önöket meghívni: vegyenek részt a montpellierier egyetem hatszázados ünnepélyében. A Bizottság reméli, hogy Önök készséggel fognak szövetkezni montpellierier pályatársaikkal, hogy a lehető legnagyobb fényt kölcsönözzék a hatszázados ünnepélynek. Beesés bizonyosságát látandjuk ebben az Egyetemi Ifjúság solidaritásának, melyet óhajtanánk mindinkább erősölni látni. Az ünnepély május vége felé fog megtartatni; a kitűzött idő később fog Önökkel közöltetni. Szerencsénknek tartjuk, ha számíthatunk az Önök látogatására, a mihez Önök a mult párisi ünnepély alkalmával reményt nyújtottak nekünk, s nem kételkedünk abban, hogy a legrövidebb idő alatt kedvező feleletet fognak küldeni. Fogadják Urak és kedves Pályatársak legrokonszenvesebb érzelmeink kifejezését. A bizottság.“ Az üdvözlő iratot szintén francia nyelven a theol. ifjúság nevében valószínűleg Dézsi Lajos 4. th. fogja megírni; annak idején közölni fogjuk.

Vettük az erdélyi ev. ref. egyházkerületben 1885. óta részben már fogantatosított s részben pedig tervezett egyházi építkezéseket feltűntető térképet, melyre az ide vonatkozó statisztikai táblázat is fel van jegyezve. Tervezte Szász Domokos erdélyi evang. reform. püspök. Megfelelő jelek alkalmazásával ki van tüntetve, hogy 1885. óta hol történt templomépítés (52), templom-restauráció (135), iskolaépítés (69), lelkészlak-építés (60), körlelkézi állomás-szervezés? Jelezve vannak a szervezés alatt levő körlelkézi állomások is, a hozzátartozó községekkel együtt. Ez építkezések s szervezések az egyházkerületnek 200 ezer frt tőkájének befektetését vették igénybe, melynek visszatérítése céljából 32 éven át évi 13 ezer frtra van szükség. Ezen összegből az illető egyházközségek 4000 frtot vállaltak el, az egyházkerület pedig 5000 frtot fedez, és így az évi hiánylat 4000 frt. Ezen 4000 frtot az erdélyi egyházkerület a domesztikából nyerendő segélyből ösztöndíjjal fedezni. Az építkezések túlnyomó része — tudomásunk szerint egy-egy helyen minden egyházkerületi vagy domesztikai segély igénybevétele nélkül — már fogantatosítva is van. El kell ismerünk, hogy erdélyi egyházkerületünkben a közlebbi évek alatt óriási munka végeztetett. A tengődésben töltött idő mulasztásait megsokszorozott erővel akarják kipótolni, úgy az egyes egyházközségek, mint a fáradhatatlan tevékenységű püspök, a ki nemcsak az egyházi épületek rendbehozására, de a lelkészek s tanítók díjazásának javítására is kiterjesztette figyelmét. Isten áldása legyen a munkán, a munkálkodón!! Az érdekes térképet melegen ajánljuk mindenkinek figyelmébe.

Beküldettek. 1. A görög nyelv ügye Magyarországon. Kiadta Hunfalvy Pál. Budapest, Hornyánszky Viktor akad. könyvkereskedése. Ára 1 frt. Most csak röviden jelezzük a nagynevű tudós művét, melyben ő a görög nyelv mellett száll síkra, közölvén e tárgyban régebben és újabban tartott beszédeit, több cikkeit, levelezéseit. A tárgyánál fogva is nagyérdékű könyvre visszatérünk. — 2. Régi hangok.

Ev. keresztyének számára közrebocsátá ifj. Jeszenszky Károly ev. lelkész. Budapest, kiadja Hornyánszky V. Ára 80 kr. Érdekes és főleg a prot. hymnologia barátai előtt értékes könyv, melyben a szerző 12 régi, evangéliomi egyházunk szomorú üldöztetési korát megragadó hűséggel visszatükröző éneket ment meg az elfeledéstől, vagy végelvesztéstől. Nagyon melegen ajánljuk az érdeklődők figyelmébe. — 3. Az egyházi közigazgatás kézikönyve. Irta Eötvös Károly Lajos. Többször jeleztük már lapunkban ezen, ugyancsak Hornyánszky V.-nál megjelenő hasznos művet, melyből most a II. kötet első három füzete fekszik előttünk. E kötet a felekezeti iskolajogot kezdi tárgyalni, előadván a kérdés rendkívül érdekes történeti áttekintését, majd részletesen beszélve a felekezeti népiskolákról s minden e kérdésbe vágó közigazgatási tudnivalókról. Igéretünk szerint e nagyfontosságú művet ismertetni fogjuk. — 4. Magyar írók élete és munkái. A Magy. tud. Akadémia megbízásából írta id. Szinnyi József. Jeleztük annak idején e nagyfontosságú vállalat első füzetének megjelenését. Most a második füzet fekszik előttünk András-Bacsák magyar írók életét és műveit ismertetve. Nem ismerünk egy-egy vállalatot, mely nagyobb szükségét pótolna irodalmilag dolgozó emberek asztalán, mint ez. A négy kötetre terjedő munka remélhetőleg 1896-ra be lesz fejezve; 32 füzetre van tervezve, s egy-egy füzet ára 50 kr. Kiadja Hornyánszky Viktor Budapesten. Az óriási előmunkálatot igényelt, egészen a legújabb korig, mondhatjuk, napjainkig bejövő ismertetések összehasonlíthatatlanul többet foglalnak magokban, mint bármelyik korábbi ilyen vállalat. Az írók élete és művei s a források, honnan az adatok merítvék, röviden, minden fölösleges czikornya nélküli részletességgel vannak előadva. — 5. Bihari Kálmán né H.-Szoboszlón előfizetési felhívást hirdet nemrég elhunyt férje hátrahagyott beszélgyeire és tárczacikkeire. A 10 ív tartalommal megjelenő könyv czíme: „Igazságok az életből“ lesz. Ára 1 frt, díszkötésben 1 frt 80 kr. Gyűjtők 10 előfizető után egy tiszteletpéldányban részesülnek. A mű megjelenik f. év június végével s a pénzek május 16-ig Padrah Sándor közjegyző úrhoz H.-Szoboszlóra küldendők. A korán elhunyt tehetséges tanár e művét melegen ajánljuk szíves figyelemre. — 6. Kiss József, Hajdúmegye és Debreczen városi királyi tanfelügyelő két jelentést küldött be hozzánk e megye és város népoktatási állapotáról. Két tanférfiú szíves volt megígérni, hogy e jelentéseket lapunkban részletesen ismertetni fogják.

Szerk. posta. A hét folyamán több czikk érkezett be hozzánk, u. m. M.-Szigetről, Belényesről, Gyomárról, Resiczáról, Okányból, melyek egy részét már ezen heti számban szerettük volna közölni, de nem tudtunk számokra helyet szorítani. Mindenesetre jönni fognak és pedig lehetőleg már a következő számban. — P. J. Halmi. Köszönet a küldeményekért, sort keritek reájok. A mult rendben van, jövőre pedig kérem

ígért támogatását. — K. D. Ujfehértó. Felhoztam az ügyet a Társaság vál. gyűlésén. Gondoskodni fognak a „Szemle“ számára bekötési táblákról.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.

HIRDETÉSEK.

Pályázat

hirdetetik a beregi ev. ref. egyházmegyébe kebeleztetett gúti egyház lelkészi állomására, mely szántó föld, párbér, stolarékból álló jövedelme után — az egyházmegye által fölszámítva — III-ad osztályba soroztatott.

A pályázati kérvények f. évi május 11-ig a nagytiszt. ev. ref. esperesi hivatalhoz Munkácsra küldendők.

Debreczen, 1890. ápril 16.

Révész Bálint,
püspök.

Pályázat.

A máramaros-szigeti ev. ref. államilag segélyezett lyceumban, mint főgymnasiumban egy német nyelv s irodalmi tanszék betöltendő. A tanár köteleztetik: a német nyelvet és irodalmat a 3—8. osztályban mint főtantárgyat, hetenként 18 órán, — továbbá a bölcsészetet a 8 osztályban, esetleg egy más tantárgyat valamely osztályban, mint mellék-tárgyat, hetenként 3 órán előadni és tagjává lenni a tiszántúli ev. ref. egyházkerületi tanári nyugdíj-intézetnek.

Évi fizetése 1100 frt 200 frt lakbérrel. A kinevezés joga, a lyceumi pártfogóság fölterjesztésére, a nagyméltóságú m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urat illeti.

Az állomást elnyerni óhajtok, — kik a nagymélt. közoktatásügyi kormányhatal kötött szerződésnél fogva csak ev. ref. hitvallásúak lehetnek, — kérvényeket és végzett tanulmányaikról, képesítésükről s eddigi alkalmaztatásukról szóló bizonyítványokat f. évi májushó 10. napjáig a jelzett lyceum felügyelő gondnokságához Máramaros-Szigetre küldjék.

M.-Szigeten, 1890. évi ápril 10. napján.

Várady Gábor,
lyceumi felügyelő-gondnok.

1—3